

Slovenski dom

Stev. 18

V Ljubljani, četrtek 23. januarja 1941

Leto VI

Zaupni odposlanec predsednika Roosevelta v Belgradu

Posvetoval se bo z vsemi vodilnimi osebnostmi in odgovornimi politiki

Belgrad, 23. jan. m. S snočnjim ekspresnim vlakom, ki je imel 45 minut zamude, se je pripeljal v Belgrad poseben zaupni odposlanec predsednika Združenih držav Roosevelta, polkovnik Donovan. Donovan je osebni prijatelj ameriškega predsednika, politično pa ne pripada demokratski stranki, temveč republikanski. Predsednik Roosevelt ga je poslal predvsem na področje Sredozemlja in v posamezne balkanske države. Donovan jih zdaj obiskuje in ima povsod razgovore z vodilnimi in odgovornimi političnimi osebnostmi v teh državah. O svojih vtisih o položaju v tem delu Evrope bo potem poročal svojemu predsedniku Rooseveltu.

Visokega gosta je na belgrajski železniški postaji sprejel in pozdravil ameriški poslanik na našem dvoru Arthur Bliss-Line z vojaškim atašejem Forthjem in s tukajšnjim ameriškim konzulom. Polkovnik William Donovan je takoj, ko se je vlak ustavil, stopil iz vagona, zelo dobro razpoložen. Spremljalo ga je nekaj vojakov. Od Sofije do Belgrada mu je po naključju delal družbo ameriški generalni konzul v Bejrutu Palmer. Ameriški poslanik ga je prisrčno pozdravil, nato pa mu predstavil svoje sodelavce. Visokega gosta so seveda takoj obstopili tudi številni domači in tuji časniki. Časnikarji so mu začeli kar vseprek zastavljati najrazličnejša vprašanja kakor:

»Res je, da ste šele prispeli, toda prihajate iz Sofije oziroma Aten. Povejte nam kaj o svojem poslanstvu.«

Donovan jim je odgovoril:

»O, saj se bomo še videli.«

Domače in tuje časnikarje je pa pri izpraševanju prekosil ameriški časniki, ki je polkovniku zastavil čisto ameriško vprašanje: »Ali je res, gospod polkovnik, da ste izgubili potni list med potjo?«

»Res je. Čisto preprosto. Nekaj minut pred odhodom z vlaka s sofijske železniške postaje sem opazil, da v žepu nimam potnega lista. Morda se je izgubil, ni pa izključeno, da je ostal na sofijskem poslanstvu. Nič ne vem, kaj je z njim. Dobil bom nov potni list in vse bo spet v redu.«

Potem so ga časniki vprašali, kako je mogel potovati brez potnega lista.

»Tudi to je bilo zelo preprosto,« se je nasmehnil polkovnik. »Na sofijski postaji je bil z menoj naš poslanik George Erle, ki je takoj odredil vse potrebno za moje potovanje ter so bile o mojem primeru telefonično obveščene obsejne oblasti na bolgarsko-jugoslovanski meji. Poslanik je telefoniral tudi v Belgrad ter je bilo po navodilih, ki so jih dobile obsejne oblasti v Caribrodu, vse v redu.« Nadaljni razgovor polkovnika Donovana s časnikarji je prav tako potekel v zelo veselem raz-

položenju. Časnikarji so mu spet zastavljali nekatera vprašanja, ki se nanašajo na njegovo poslanstvo v balakanskih državah. Vprašali so ga:

»V Sofiji ste bili pri kralju Borisu?« — »Da,« je odgovoril polkovnik Donovan. »Razgovor je trajal poldruge ure.« Več o tem razgovoru s kraljem Borisom visoki ameriški gost ni hotel povedati. Časnikarji so ga potem vprašali, kako dolgo bo potem ostal v Belgradu. Čisto odkrito jim je odgovoril: »Ne vem. To ni odvisno od mene. Na to vprašanje vam bom mogel odgovoriti, toda šele jutri poslanik g. Bliss-Line.«

»Ali boste odpotovali v Budimpešto?«

»Ne,« je odgovoril Donovan.

»Kam pa potujete iz Belgrada?«

»Vračam se. Potujem čez Atene.«

Potem se je polkovnik Donovan poslovil od vseh navzočih ter se z ameriškim poslanikom v Belgradu odpeljal na ameriko poslanstvo, kjer bo gost ves čas bivanja v jugoslovanski prestolnici.

Kakor v vseh drugih državah, ki jih je doslej obiskal, bo polkovnik Donovan imel danes in jutri tudi v Belgradu razgovore z vsemi našimi vodilnimi osebnostmi in odgovornimi politiki.

Poslednja utrdba pri Tobruku zavzeta Nemci in Italijani zasedbi Tobruka ne pripisujejo pomena ter napovedujejo končno italijansko zmago

Nekje v Italiji, 23. jan. o. 229. italijansko uradno vojno poročilo pravi o Tobruku:

Sovražnik napad na trdnjavo Tobruk, ki je 20 dni popolnoma obklojena in podvržena vsakodnevnemu topniškemu ognju in letalskim napadom, se je začel včeraj 21. januarja zjutraj. Pred napadom je sovražnik trdnjavo bombardiral z morja. To bombardiranje je trajalo do zore, čez dan pa so ga podpirali stalni napadi bombnikov. Pri napadu sodelujejo tri avstralske divizije, okrepljene z dvema polkoma težkega topništva, dvema oklopnima divizijama, in en mehaniziran francoski oddelek. Po hudi bitki se je proti večeru sovražnik posrečilo prodreti v obrambni pas na vzhodni strani te utrdbe.

London, 23. jan. Reuter: Uradno poročajo, da se je Tobruk udal. Posebno poročilo iz Kaira pravi, da so avstralske čete včeraj vkorakale v Tobruk. Povsod se nadaljujejo očistevalna dela. Tudi zadnja utrdba je v angleških rokah.

Rim, 23. januarja. o. (UP.) Italijanski tisk pravi o poročilih o bojih za Tobruk, da spričo naglega in premočnega naskoka sovražnik čet ni

bilo pričakovati, da bi mogli italijanski junaki nuditi še več, kot nadčloveški odpor v trdnjavi, ki je bila le za silo utrjena.

Berlin, 23. januarja. o. (UP.) Z ozirom na zavzetje Tobruka pravijo v nemških političnih krogih, da ta dogodek ni nikogar presenetil, saj je angleška premoč v Afriki toliko, da se Italijani za zdaj pač ne morejo meriti z njo. Toda vse te angleške zmage nič ne pomenijo. Prišel bo silovit protidarec in končna zmaga v Afriki bo vendarle italijanska.

Nemški ogledniški poleti nad Anglijo

Berlin, 23. januarja. (DNB.) Nemško vrhovno poveljstvo poroča snoči: Včeraj so se nadaljevali ogledniški poleti nad Anglijo in Atlantskim oceanom. Bojna letala so uspešno bombardirala važne vojne cilje v Londonu in v jugovzhodni Angliji. Zahodno od Irse je bila ena sovražnikova trgovska ladja tako težko poškodovana z bombo, da jo je morala posadka zapustiti. Potopljen je bil en vlačilec. Izginilo je eno nemško letalo.

88. dan vojne med Italijo in Grčijo

Stirje italijanski protinapadi odbiti

Nekje v Italiji, 23. januarja. Stefani: 229. italijansko uradno vojno poročilo pravi:

Grško bojišče: Boji krajevnega značaja na odseku 11. armade. Močne skupine bombnikov in strmoglavcev so izvedle napade na vojaške na-

prave, ceste, mostove in postojanke protiletalskega topništva. Razen tega so bili hudo bombardirani vojaško pomembni cilji v Solunu, Volosu, Prevezi in na Krfu. V noči od 20. na 21. januarja so oddelki bombnikov nemškega letalskega zbora izvedli napade na letališča in pristaniške naprave na Malti.

Atene, 23. januarja. o. Grško vrhovno poveljstvo poroča: Naša letala so bombardirala cilje v predelu, kjer se je odigrala večja bitka. Vsa letala so se srečno povrnila. Zajeli smo 150 italijanskih vojakov in veliko vojnega materiala. Sovražna letala so včeraj metala bombe na Janino v severni Grčiji. Povzročene ni bilo nič škode in tudi smrtnih žrtev ni bilo. Poročilo navaja, ko so Italijani izpraznili Delvino, so vzeli s seboj več Grkov kot talce. Italijani so na srednjem bojišču zadnje čase poskusili štiri večje protinapade, ki so pa bili vsi odbiti.

Tri mirne noči Londona - angleška letala spet nad Düsseldorfom

London, 23. januarja. o. Reuter. Snoči so angleška letala izvedla močan napad na Düsseldorf. Druge skupine letal pa so bombardirale letališča in zbirališča čet v zasedenem ozemlju. Pri teh poletih je sodelovalo tudi šest poljskih pilotov. Vsa letala so se srečno vrnila.

Včeraj pred zoro so sovražna letala vrgla bombe na neko mesto na obali kentske grofije. Povzročena škoda je majhna, žrtev pa ni bilo. Malo pozneje je osamljeno sovražno letalo vrglo bombe vzhodno od Yorkshira. Bombe so povzročile majhno škodo. Britanska lovka letala so včeraj uničila dva sovražna bombnika.

London je imel že tretjo zaporedno noč brez napadov.

Potopitev angleškega rušilca

London, 23. januarja. o. (Reuter.) Angleško pomorsko poveljstvo je obžalovanjem sporočilo, da je bil rušilec »Hyperion« po sovražnem torpedu ali po mini tako hudo poškodovan, da ni bil več sposoben za plovbo, pa so ga angleške sile same potopile, ko so prevzele z njega posadko.

Novice z eritrejskega bojišča

Nekje v Italiji, 23. januarja. 229. italijansko uradno vojno poročilo pravi o bojih v Eritreji: Sovražnik se je v več smereh podal z mehaniziranimi oddelki, ki so jih naše čete zadržale na določenih točkah ter jim prizadevale pomembne izgube. Naše letalstvo je živahno sodelovalo v boju s sovražnikovimi mehaniziranimi oddelki.

London, 23. januarja. o. Iz Kaira poročajo, da so angleške čete nahajajo že 70 km vzhodno od Kasale in da neutrudljivo gonijo sovražnika pred seboj. Tudi vzhodno od Meteme se mora sovražnik umikati. Na bojišču ob Keniji so angleške čete na celi črti potisnile sovražnika daleč nazaj.

Angleška vlada je ustavila vse komunistične liste, med njimi dnevnik »Daily Worker«, ker je doblila v roke podatke, da komunisti organizirajo akcijo za tedaj, ko bi prišlo do poskusa nemškega vdora v Anglijo, poroča londonski tisk.

Vesti 23. januarja

Predsednik angleške vlade Churchill je včeraj imel v poslanski zbornici govor o angleškem vojnem gospodarstvu, o vzpostavitvi vseh njegovih panog, o nalogah vojne vlade in o angleški vojaški sili, ki ima za obrambo ožje domovine na razpolago štiri milijone oboroženih mož. Njena vojna industrija zaposluje nekaj stotisoč delavcev več, kakor po štirih letih svetovne vojne. Pripravlja se uredba obvezne delovne službe za moške in ženske. Predsednik je dejal, da vlada pozdravlja vsako kritiko in koristno pobudo, kakor se spodobi v demokratični državi.

Italijanske čete so te dni izpraznile Kasalo brez kakršnegakoli angleškega pritiska. Do bojev sploh ni prišlo. Boji med Italijani in Angleži se na tem delu prav za prav še niso začeli. Glede bojev pri Tobruku je pa kakor pri Bardiji nič gotovega, saj se še ne ve, kakšen je položaj. To je resnica, ne pa tisto kar poroča angleška propaganda, pravi neko včerajšnje poročilo agencije Stefani.

Do spora med maršalom Petainom in med bivšim podpredsednikom francoske vlade je prišlo, ker je vlada v Vichyju dobila poročilo, da misli Laval zvabiti maršala Petaina v Pariz k pogrebu Napoleonovega sina. Petaina bi potem v Parizu pridržali kot talca in po roka, da bo Francija izpolnila vse nemške zahteve. Tako vsaj poroča de Gaulleova agencija ADF.

160 km dolg sprevid avtomobilov, polnih vojaškega in vojnega materiala, se je pred kratkim pripeljal iz Južne Afrike v Kenijo, kjer se tudi začel angleški napad na Abesinijo, poroča londonski radio. Avtomobili so vozili v presledkih po osem metrov in jih je torej v sprevidu moralo biti 20.000.

Odkar so se Italijani z veliko hitrostjo in spretnostjo umaknili 100 km globoko v Eritrejo, si morajo angleške čete z vsemi silami prizadevati, da ostanejo z njimi v stiku in skušajo prav tako naglo prodirati za njimi, da si morajo pri tem paziti na zakopane mine in järke, ki jih je pripravila italijanska vojska, poroča posebni dopisnik agencije Reuter, Anderson s sudanske meje.

Te dni so Sovjeti praznovali 17. letnico Leninove smrti. Sovjetski tisk ob tej priliki prepričuje svoje bralce, da je Stalin edini pravi naslednik Lenina ter izvajalec njegovega nauka. Glavne spominske proslave v Moskvi se je udeležil z vsemi svojimi sodelavci, med katerimi pa ni bilo nobenega bivšega Leninovega političnega sodelavca, ker so — najbrž v smislu zvestobe do Lenina — prav vsi ali postreljeni, ali pa so izginili v Sibirijo.

Neko italijansko ogledniško letalo je opazilo obsežna dela na nekem angleškem letališču na Kreti. Sporočil je novico v svoje oporišče, nakar je poveljnik italijanskega oporišča, general, takoj sedel v bombnik in odletel na Kreti. Navzlic strahovitemu ognju, se je spustil 300 metrov nizko, da bi mogel videti omenjena dela na letališču. Vrgel je tudi več bomb, s katerimi je povzročil veliko škodo. Čeprav je bilo generalovo letalo poškodovano, se mu je vendarle posrečilo vrniti domov, poroča neki posebni dopisnik agencije Stefani z Rodosa.

Francija svojega vojnega brodograja ne bo izročila nikomur za boj proti Angliji, ker tako določajo pogoji premirja z Nemčijo in Italijo. Francija bo vztrajala pri tem, da se ti pogoji do pike izpolnijo. Med maršalom Petainom, ki je edini pravi in priznani vladar zasedene in nezasedene Francije, je sicer prišlo do sporazuma, a to ne bo vplivalo na francosko vladno, da bi glede kate-rekoli točke premirja spreminjala svoje stališče, pravi uradna izjava francoske vlade z ozirom na poročila, da je pri zadnjih posvetih med Nemci in Francozi bila postavljena zahteva o izročitvi brodograja za uspešnejši nemški boj proti Angliji.

Rooseveltov poseben odposlanec polkovnik Donovan bo obiskal v Evropi samo tiste države, ki se niso pridružile trojni zvezi, katero smatra Amerika za naperjeno proti sebi, pravi »New York Times« z ozirom na poročila, da naj bi Donovan obiskal tudi Budimpešto in Bukarešto.

Velik del angleškega uspeha v Libiji pripada vojni mornarici, ki je pripeljala večino preskrbe za angleško vojsko, zlasti vode, dokler ni padla Bardia, hrane in orožja. Vsak dan izkrcujejo angleške, zlasti avstralske vojne ladje ljudi in potrebščine vseh vrst za vojsko in letalstvo. Razen tega so vojne ladje odpeljale iz Libije čez 54.000 ujetnikov ter ogromno vojnega plena, pravi neko uradno poročilo angleškega pomorskega poveljstva.

Nemška vojna letala so od začetka sedanjega vojnega potopila 11 angleških križark, nekaj pa jih hudo poškodovala, pravijo na nemških uradnih mestih, kakor sporoča DNB, ko odgovarja na trditve angleškega ministra Chatfielda, da je križarka »Southampton« bila prva in edina angleška križarka, ki so jo potopila nemška letala.

Angleška vlada je ustanovila novo ministrstvo, ki se imenuje »ministrstvo za povojna vprašanja in za obnovu«. To ministrstvo mora že zdaj preučevati vse možnosti in pota za obnovitveno delo, ki se bo moralo začeti takoj, ko bo ta vojna zmagovito končana, je povedal včeraj predsednik angleške vlade Churchill.

General Antonescu spet gospodar položaja v Romuniji?

Zanesljivih poročil o obsegu in namenu vstaje v Romuniji še ni - Vesti o novih nemških silah

London, 23. januarja. m. Londonski radio poroča: Iz zanesljivega vira se je zvedelo, da se je generalu Antonescu posrečilo zatreti nemre v Romuniji in da je položaj od včeraj popolnoma dalje v njegovih rokah. Uporniki, ki pripadajo nezadovoljnim skupinam železne garde, ki so predvčerajšnjim zavzeli nekaj državnih poslopj, so morali ta poslopja včeraj izročiti redni vojski.

Belgrad, 23. januarja. o. Zanesljivih poročil o pravem položaju v Romuniji še vedno ni. Vlada je včeraj razglasila obsežno stanje, ni pa znano, ali je res prevzela vso oblast nemška vojska, kakor trdijo nekatere vesti. Dejstvo, da je bil govor generala Antonescu po radiu nanadno ustavljen, razlagajo kot znamenje, da so se legionarji polastili radijske postaje, za katero so trajali boji dva dni. Legionarji so izdali razglas, naj se vsi njihovi pristajalci pokore le navodilom resničnega voditelja Demetrua, ne pa navodilom Horia Sima, ki je odpotoval v Nemčijo. Boji in epopadi v Bukarešti in po vsej Romuniji so trajali dva dni.

Vojska je zvesta generalu Antonescu in se ji je, razen ponekod v Bukarešti, povsod posrečilo zatreti uporniško gibanje, katerega cilji niso prav jasni. Zdi se pa, da so nemiri bili povzročeni pod vplivom zunanjih sil, da bi tuje države dobile povoda za neposredni poseg v Romunijo in za prevzem oblasti.

Lyon, 23. januarja. o. »Paris Soir« poroča iz Bukarešte, da je in bo še januarja prišlo v Romunijo večja skupina 1800 vlakov vojaštva in orožja. Vojaštvo prihaja zlasti v obdobja mesta, precejšnji oddelki pa gredo tudi na sovjetsko mejo. Za nemške častnike in vojaške so v Bukarešti zasegli veliko zasebnih stanovanj, zlasti judovskih, da ne bi romunsko prebivalstvo preveč čutilo prihoda nemške vojske.

Kako je potekel odločilni napad na Tobruk

Poročilo angleškega časnikarja, ki se je udeležil odločilnega naskoka na trdnjavo

Tobruk, 23. januarja. o. Reuterjev posebni dopisnik, ki se je udeležil bojev pred Tobrukom, poroča o odločilnem delu naskoka takole:

Nekaj minut pred polnočjo, v noči med torkom in sredo, so avstralske čete vdrele v notranji obrambni pas pri Tobruku. Po strahovitem obstreljevanju notranje trdnjave z morja, kjer so zbrane nekatere večje jedinice angleške mornarice, so planili proti utrjenim postojankam avstralski saperji in z bliskovito naglico prerezali ter odstranili goste žične ovire. Njihovo delo so varovali topovi in strojnice z angleških tankov. Zatem so se začele pomikati v napad mehanizirane jedinice ter v silovitom zaletu predrlje utrjeni pas in se znašle blizu pristanišča na majhni višini, s katere so obvladovale trdnjavo.

Med tem je pa angleško letalstvo silovito bombardiralo središče trdnjave, da Italijani niso mogli kaj uspešno obstreljevati napadajočih angleških oddelkov. Tudi ogenj z vojnih ladij se je z vso silovitostjo nadaljeval, da se je od strahovitega bombardiranja tresla zemlja. Topovi z vojnih ladij so prisilili k molku najmočnejšo črto italijanskega topništva.

Pod varstvom topniškega in letalskega ognja so avstralske čete s silovitim »Fantovskim polkom«

na čelu v pol ure zavzele vse notranje utrdbe. Njihov zagon je bil tak, da je presenetil vsa pričakovanja. Angleško vrhovno poveljstvo je računalo, da bo odločilni naskok na Tobruk trajal vsaj štiri ure, toda končan je bil prej kakor v dveh urah.

Hkratu ko so Avstranci vdrli čez utrjeni pas, se je iz pristanišča dvignil ogromen soj in razsvetljeval bojišče: zvedeli smo, da gori velika križarka »San Giorgio«. Z bojišča in izza trdnjave se je začel zaradi strahovitega obstreljevanja kmalu dvigati gost dim in prah, da je bilo premikanje čet skoraj nevidno.

Proti zori so se začeli prikazovati prvi oddelki italijanskih ujetnikov — Tobruk je padel! Vojaki so bili vsi topi in kakor ponoreli od strahovitega obstreljevanja. Ujetnikov je prihajalo več in več, čez dan je njihovo število naraslo na tisoče in tisoče, čim dalje je v mesto prodirala angleška vojska.

Ves čas naskoka se ni nad bojiščem prikazalo niti eno italijansko letalo in so bili branilci Tobruka popolnoma prepuščeni sami sebi.

Ves naskok na Tobruk je bil v celoti podoben naskoku na Bardio. Sodelovanje vojske, mornarice in letalstva je bilo popolno, kakor pri manevrih.

Prehrana Nemčije v svetovni vojni in danes

Nemško poročilo pravi, da je med prejšnjo svetovno vojno v Nemčiji od lakote pomrlo 800.000 ljudi in da se kaj takšnega ne sme nikdar več zgoditi

Pod gornjim naslovom nemška časnikarska agencija »Europa Service« prinaša članek, v katerem se bavi z razmerami, ki so v prejšnji svetovni vojni vladale v Nemčiji glede prehrane, ter s sedanjimi in jih med sboj primerja. Razlika je kakor se vidi iz tega nemškega poročila, velika. Da bi jo nazorno prikazal, navaja poročevalec med drugim naslednje:

»V Nemčiji je med prejšnjo svetovno vojno pomrlo za lakoto 800.000 ljudi. Bil je to po veliki večini otroci in ženske. Umreti so morali predvsem zato, ker je bila prehrana neurejena. Prehranjevalno gospodarstvo tedaj ni imelo nobene prave podlage, moške pa, ki so imeli v rokah nemško gospodarstvo, so zagrešili velike napake. Napačno je bilo na primer, da so iz strahu, da ne bi zmanjkalo krmil, dali poklati na milijone prašičev. Posledice so se kmalu pokazale, ko je začelo primanjkovati mesa.

Iz tega so si Nemci po vojni vzeli nauk in so pravočasno začeli misliti tudi na to, kako bi v bodoči vojni pravilno uredili prehrano, da se ne bi več pripetilo kaj takšnega kot v prejšnji svetovni vojni. Uvedla je Prehranjevalni urad, pri njem pa posebne tržne organizacije z nalogo, da ugotovijo, koliko je bilo pridelka in kolikšne so bile ljudske potrebe. Isti poročevalec zatrjuje, »da je zdaj dana možnost oskrbe, ki more leta in leta auditi vsem ljudskemu slojem njihovem delu potrebno prehrano, še več, težakom lahko da celo še priboljške.«

Če primerjamo — pravi dalje isti nemški poročevalec — obroke, ki so jih delili v Nemčiji med prejšnjo svetovno vojno, s tistimi, ki so jih delili v sedanji vojni med prebivalstvo, se vidi, da so bili doseženi lepi uspehi. V prejšnji vojni so bili obroki v posameznih mestih in pokrajinah bistveno drugačni, kajti mesta so morala sama kriti svoje potrebe. Tedaj ni bilo nobenega osrednjega prehranjevalnega urada. V Essenju je pa primer od srednje leta 1916 do 1918 obrok kruha padel od 10 na 8 kg, obrok mesa od 1,6 kg na 600 gramov, masti pa od 800 gr na 250 gr. Danes dobi vsak državljani na mesec po 9,5 kg kruha, težaki po 15 kg, tiisti pa, ki opravljajo najtežja dela, celo po 19 kg. Mesa dobi vsak po 2 kg težki delavci 4 kg, tiisti pa, ki opravljajo najtežja dela, celo po 4,8 kg na mesec. Za normalnega otroka je določen obrok masti na 1080 gr. na mesec. Decembra lani in letos v januarju so vsi upravičenci dobili celo po 120 gr priboljške. Težki delavci dobe po 1,6 kg masti, najtežji delavci pa po 2,96 kg. Glede sladkorja je bilo najprej določeno, da ga dobi vsak po 1 kg, aprila lani pa so obrok zmanjšali na 900 gr na mesec. Istočasno so zvišali obrok marmelade od 400 na 600 gr. Kdor pa bi raje sam vključeval sadje, je dobil lahko namesto 600 gr mezge 450 gr sladkorja.

V enajstih mesecih so ljudje dalje dobili tudi vsak po 78 jajc. Pri krompirju pa sploh ni bilo nobene omejitve. Vsak si lahko privošč po mili volji. Majhne motnje so nastopile le pozimi 1939-40, ker pa so se razmere zboljšale, so tudi te izginile.

Pri gospodarjenju z živili vlada res — kakor je razvidno iz navedenega — red. Na ta način so v sedanji vojni Nemci popravili napake, ki so jo zagrešili v svetovni vojni, ko se na noben način niso

znali odločiti, da bi hitro izdali potrebne ukrepe glede prehrane. Zlasti pa je nova Nemčija skrbela, da ne bi proizvodnja padla. Zato je tudi tako zelo skrbela, da ne bi zmanjkalo potrebnih poljskih delavcev in vprežne živine, umetnih gnojil itd. Proizvodnja pa ni ostala samo na prejšnji višini, pač pa se je po poročilu nemškega časopisnega urada, celo povečala. Dalje trdijo še to, da se je tudi kakovost posameznih živil zboljšala. Dočim so morali v prejšnji svetovni vojni med kruh mešati krompir in celo žaganje, je danes v Nemčiji na primer kruh prav tako dober kot v mirnem času.

Dela v tleh pod Moskvo

Iz Moskve poročajo, da dela pri graditvi novega, tretjega tira moskovske podzemne železnice (Metroa) odlično napredujejo. Dozdaj so odkopali 1.300.000 kub. metrov zemlje in naredili 170.000 kub. metrov betona. Z novim tirom bo vzpostavljena med drugim neposredna zveza med takojmenovano kurosko železniško postajo in novim glavnim športnim stadionom, ki ga zdaj grade v Ismajlovu. Grade tudi za podzemsko železnico četrti predor pod strugo reke Oke.

72 poletov nad Italijo in 66 nad Albanijo in Dodekanezom

Angleško letalsko ministrstvo je izdalo uradno poročilo, v katerem podaja v številkah pregled udeleževanja angleškega vojnega letalstva na področju Sredozemskega morja od junija 1940 do 17. januarja t. l. Po teh angleških podatkih je angleško vojno letalstvo izvedlo v omenjenem razdobju 72 poletov nad Italijo (44 od 28. oktobra 1940 do danes) in 66 poletov nad Albanijo in Dodekanezom.

Katedrala sv. Pavla v Londonu

Vseposod okrog so padale nemške bombe, le njej je bilo vselej prizanešeno

Preiskava o Dehringovem umoru v Bukarešti

Po nemškem poročilu je bil morilec v zvezi z Anglijo

Nemški poročevalski urad poroča, da je dosedanja preiskava o umoru nemškega majorja Dehringa v Bukarešti ugotovila naslednje: Major Dehring je zapustil nekoliko po polnoči v spremstvu nekega drugega nemškega častnika restavracijo »Bukaresci« in odšel v smeri proti hotelu, kjer je stanoval. Neznane, ki je takoj za njim zapustil restavracijo, ga je napadel in oddal nanj nekaj streliv iz samokresa. Major Dehring je bil na mestu mrtev. Morilec je začel bežati in je kakih 200 m proč od kraja umora poskušal stopiti v avtotaksi,

pa so ga medtem ljudje, ki so šli slučajno mimo, ter nemški vojniki prijeli in razorožili, potem ko je šofer odklonil, da bi ga vozil. Morilec je imel grški potni list, ki je bil izdan v San Franciscu. Potni list, ki ni imel vizuma, je bil izstavljen na ime Dimitrija Sarandžosa. Razen tega je bilo ugotovljeno, da je morilec meseca oktobra lani prišel v Romunijo s turškim potnim listom, ki je bil izstavljen na ime Aletrino. Po listinah, ki so jih pri njem našli, je bil rojen v Solunu in je zdaj star 32 let. V Romuniji je bil v začetku boksar in cirkusni rokoborec. Pri morilcu so našli tudi neko čekovno knjižico, izstavljeno na ime neke velike ameriške banke. Zadnje tedne je morilec stanoval v nekem sumljivem hotelu v Bukarešti, skupno z nekim turškim državljanom. Pri morilcu so našli mnogo tujih listin, med njimi tudi neko takšno, ki je pred nedavnim bila poslana iz Anglije.

Kakor se vidi iz tega nemškega poročila, naj bi morilec le imel zvezo z Anglijo.

»Napad« na Newyork

Včeraj so se v USA začele poskusne vaje v obrambi za primer, če bi sovražnik skušal izvesti napad na ameriško celino in se tam na suhem utrditi za nadaljnje boje. Vaje so na področju, ki obsega Newyork City, Long Island in ostali del države Newyork, vzhodni Hudson, Massachusetts in Rhode Island, in bodo trajale 3 dni. Začele so se ob zori. Nad tisoč civilistov je zasedlo več kot 700 opazovalnic po mestih in vaseh ter budno pazili, kdaj se bodo pojavili »sovražni« bombniki. Slabi imajo svoj sedež v Bostonu in Newyorku, kjer je organizirana tudi posebna telefonska zveza za številna poročila. 18 bombnikov, ki naj bi predstavljali več sovražnih formacij, se je približalo obali na raznih točkah. Stiri eskadrilje lovskih letal, ki so bile razporejene na raznih letališčih tega področja, so bile pripravljene, da prestopijo »napadalce«. Lovska letala so izvojevala dopolne dve »zmagi«, opolne pa je bilo »umice« več skupin bombnikov. Nek letalski častnik je dejal, da so bili opazovalci, ki so se rekrutirali iz raznih ljudskih slojev in poklicev, odlični.

Bomba, ki jo je letalec vrget na Basel v nevtralni Švici in ki ni eksplodirala. Kakor se vidi po uniformi švicarskega vojaka, ki bombo straži, so švicarski vojaki oblečeni prav tako kot nemški.

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVU SLUŽBI

Krajevni agent OMS presoja v prvi stopnji, če so izdatki, ki jih želi narediti kaka komunistična stranka, upravičeni. V Združenih državah na primer vprašajo agenta OMS, kadar premišlja politični odbor ameriške komunistične stranke o izdajanju novega lista. Agent načrt premisli in če meni, da ta zasluži njegovo pozornost, se zveže z glavnim vodstvom OMS v Moskvi. Od tam načrt v važnih primerih predloži političnemu odboru ruske boljševiške stranke, da odloči. V manj pomembnih vprašanjih ima zastopnik OMS seveda obširna pooblastila.

Eden najpriljubljenejših načinov za pošiljanje denarja in navodil iz Moskve v tujo državo za namene krajevne komunistične stranke so listnice diplomatov, ki so nedotakljive pred sleherno preiskavo. Zaradi tega pripada zastopnik OMS po imenu navadno sovjetskemu poslanstvu.

Iz Moskve redno prejema v zavojih, ki nosijo sovjetski pečat, zvežne bankovce in zapечатena navodila, ki jih mora potem razdeliti. Zvežne bankovce mora osebno oddajati komunističnim voditeljem, s katerimi je v neposredni zvezi. Zaradi nemarnosti se je pogosto primerilo, da so ameriški in angleški bankovci, ki so jih pošiljali v tujino, nosili številni žig Sovjetske državne banke.

V prvih letih Kominterne so plačevali še bolj preprosto. Spominjam se časa, ko je bilo pri Političnem odboru v navadi, da so Čeki, današnji GPU, zapovedali, naj izroči vreče z zaseženimi denarji in zlatom Kominterni, da jih bo poslala v tujino.

Od tedaj pa so se razvili številni premetenejši načini. Zelo primerna krinka so sovjetska trgovinska zastopništva, kakor Arcos v Londonu in Amtorg v Združenih državah ter z njima zvezana

zasebna trgovska podjetja. Stalno premenjavanje voditeljev pri tujih komunističnih strankah tvori OMS in njene plačilne korake čisto posebno vprašanje.

Ko je Moskva po polomih pri vstaji leta 1923 nadomestila vodstvo nemške komunistične stranke z novimi ljudmi, sta Mirov-Abramov, agent OMS za Nemčijo ter Piatnicki v Moskvi prestala marsikatero zaskrbljeno uro s premišljanjem, komu bi mogla zdaj zapustiti kominternski denar. Oddahnili sta se, ko so v novi osrednji odbor vzele Viljama Picka, kakaj Piatnicki in Mirov-Abramov sta temu starem delavskemu voditelju zaupala.

Mirov-Abramov, ki sem ga poznal dolga leta, je bil od 1921 do 1930 agent OMS za Nemčijo. Uradno je delal v tiskovnem uradu berlinskega sovjetskega poslanstva. V resnici je pa vodil razdeljevanje denarja in razpošiljanje navodil od Kominterne za vso Nemčijo in za večji del srednje Evrope. Ko je bil pohod Kominterne v Nemčiji na višku, je Mirov-Abramov v svoji četi zaposloval več kakor petindvajset pomočnikov in slov.

Pozneje so ga poklicali nazaj v Moskvo, da bi delal kot pomočnik Piatnickega. Ko je Stalin obračunal s starim boljševiškim vrhovnim vodstvom Kominterne, so Mirova-Abramova s Piatnickim vred odstavili. Zaradi nenavadnih podzemskih zvez v Nemčiji so Mirova-Abramova potem prestavili v sovjetsko vojaško vohunsko službo, kjer je delal, dokler ga niso 1937 med velikim čiščenjem ustrelili. Ko je Jagoda, podrti poglavar GPU, naslednje leto stal pred sodnijo, je pri zasliševanju prič — dovolj trapasto — izpovedal, da je s posredovanjem Mirova-Abramova pošiljal velike zneske denarja — Trockemu...

Denarna uprava Kominterne in njenega zunanega oddelka je samo delec v področju OMS. OMS deluje tudi kot živčni sestav Kominterne. Odposlane, ki jih Moskva pošilja kot politične komisarje komunističnim strankam v tujih državah, vzdržujejo zveze samo po OMS, ki jih oskrbuje s potnimi listi ter »zanesljivimi« naslovi in v splošnem posluje kot stalna zvezna skupina med uradi doma v Moskvi ter med temi političnimi agenti v tujini.

Omembe vreden mož, ki je pred nekaj leti delal v Združenih državah kot komisar Kominterne, je bil ogrski komunist Pogany, v

Stvari, ki so vsak dan na vrsti:

Milo

Mila so soli tolstčnih kielin. Če se tolstše razmili z jedkim natrijem (natrijev lug), nastane trdo in jedrnat natrijevo milo. Če se tolstše razmili z jedkim kalijem (kalijevim lugom), nastane mehko ali mazavo kalijevo milo.

Številne gospodinje kuhajo milo same. Na 4 kg tolstše (loja) vzamejo 1 kg jedkega natrija (natrona) 10 litrov vode, nekaj gr. kolofonije in okrog 10 dkg soli. To zmes kuhajo tako, da vre 3 do 4 ure in ker se peni, jo med kuhanjem dobro mešajo. Ko se milo strdi, ga razrežejo na kose in posušijo.

Na sličan način izdelujejo milo tovarne mila ali milarne. V ta namen uporabljajo surovine: tolstše loj, konjska mast, kokosovo olje in še druga olja kalijev ali natrijev lug, vodo, kolofonijo ter soli in morebiti še drugih primesi. Surovine mešajo v gotovem razmerju in jih 36 in tudi več ur kuhajo v varilnih kotlih, ki drže 2000 do 10.000 kg snovi. Posebna sesalca spravljajo kuhano milo iz kotlov v nabiralnik, odkoder se spušta skozi mešalnik v hladilne celice, med katerimi kroži hladna voda. Iz hladilnih celic vzete plošče mila se na rezalni mizi razrežejo v primerne kose, ki se nakladajo na prevoznih vozničkih. S tem vred se spravljajo kosci mila v sušilnice, v katere prihaja segreti zrak skozi ventilatorje. Na osušeno bilo se še s posebnimi stroji utanejo znaki in firma tovarne. Nato se milo zavija in pakira. Zelo razvite tovarne v Jugoslaviji so: v Mariboru, Zagrebu, Beogradu, Splitu, Skoplju itd.

Kalijevo milo služi v predilnicah in tkalnicah pri pranju surovih tkanin.

Natrijevo milo se uporablja pri navadnem pranju v kuhinji in drugod.

Toaletno milo, kateremu so primešana razna eterska olja, ki mu dajejo poseben prijeten vonj, čisto tudi barvamo. Vsako milo čutimo med prsti kot maetno. V vodi se topi v peno tekočino. Bolj kot v vodi se topi v vinemem cvetu. Če peremo perilo v trdi vodi z milom, se naredi raztopno apeno milo, ki škarkne v bele kosme in običji v perilu. Zato peremo v mehki vodi. V raztopini mila je še nekoliko prostega luga, ki topi tolstše. Raztopljene tolstše se potem z drugo nesnajo izperejo z navadno vodo.

Medicinsko milo, ki mu dodajo še razna razkuževalna sredstva.

Glicerinsko milo, ki se mu doda primerno količino glicerina.

RADIO

Program radio Ljubljana

Petek, 24. januarja: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 11 Šolska ura: Z gluhonemimi po Sloveniji (strok. učitelj g. Vinko Rupnik; sodeluje Ciril Sitar, bivši gojenec ljublj. gluhonemnice, sedaj tiskarnar v Ljubljani) — 12 Naši zvoki (plošče) — 12.30 Poročila, objave, 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Rad. ork. — 14 Poročila, objave — 14.10 Tujskoprometna poročila — 17.30 Pester spored Rad. ork. — 18.10 Ženska ura: Narodna in državna zavednost žene (gđc. Krista Hafner) — 18.30 Plošče — 18.40 Francosčina (g. dr. Stanko Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac. ura — 19.50 Planinec ljublj. živali (g. Pavel Kunaver) — 20 Zbor »Grafika« (plošče) — 22.20 Prenos simfoničnega koncerta iz Beograda — 21.40 Nekaj pesne glasbe (plošče) — 22 Napovedi, poročila. — Konec ob 22.30.

Drugi programi

Petek, 24. januarja: Belgrad: 20.15 Simf. konc. (Škerjančeve skladbe) — Zagreb: 20 Vok. koncert — Bratislava: 21 Dvorakova V. simfonija — Praga: 16.25 Zab. gl. — Solija: 19.50 Puccinijeva opera »Madame Butterfly« — Beromünster: 19.45 Ork. konc. — Budimpešta: 21 Plesna gl. — Bukarešta: 19.20 Romunska gl. — Stockholm: 20 Beethovnova IX. simfonija — Ital. postaje: 19.50 Simf. koncert — Sottens: 20 Švicarski večer.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF (19.69 m): 0.30 Poročila v slovenščini za Južno Ameriko — YUG (19.69 m): 3.30 Poročila v slovenščini za Severno Ameriko.

Dozdaj najboljša žetev v Kanadi

Izšlo je uradno poročilo, ki pravi, da je žetev v letu 1940 v Kanadi prinesla 551 milijonov 390.000 bušljev žita, ki je vredno 283.269.000 dolarjev. To je bila dozdaj najboljša letina v Kanadi.

Ameriki poznan kot John Pepper. V začetku je imel nalogo odstaviti voditelja ameriške komunistične stranke Lowestoneja in Gitlowa, ko sta dobila zaupnico od pretežne večine strankarjev. Pogany-Pepper je zapovedi, katere je bil prejel, izpolnil ter dal ameriški komunistični stranki novo vrhovno poveljstvo.

Pepperja samega so leta 1936 v Moskvi prijeli in ustrelili... Oddelke OMS za potne liste danes — v nasprotju z GPU in z vojaško vohunsko službo — ne izdeluje nobenih potnih listov. Oskrbijo si kjerkoli že pristne potne liste ter jih tako prestopijo, kakor je ravno potrebno. Pri preskrbovanju potnih listov se zanaša na zagrizeno vneto komunističnih strankarjev in sošustvovalcev.

Če zastopnik OMS v Združenih državah potrebuje dva ameriška potna lista za agente Kominterne na Kitajskem, se zveže s svojim človekom v ameriški komunistični stranki. Ta si od strankarjev in sošustvovalcev preskrbi pristne potne liste Združenih držav. Delavci OMS potem odstranijo fotografije, denejo druge noter ter s spretno roko spremene vse drugo potrebno.

Moskva je vedno imela posebno ljubezen za ameriške potne liste. Ob drugi priliki bom popisal, kakšno vlogo so igrali v španski državljanski vojni. Za zastopnika OMS ali za agenta GPU ni nič ne navadnega, da pošlje cele zvežne ameriških potnih listov v Moskvo, kjer osrednji urad OMS zaposluje skupino kakih desetih ljudi s tem, da te listine krojijo po potrebah Kominterne.

Leta 1924 je berlinska policija izvedla preiskavo na sedežu OMS v Berlinu in je tam našla zveženjem nemških potnih listov s seznammi, na katerih so bila imena prvotnih lastnikov, prava imena agentov Kominterne, ki so listine tedaj uporabljali in privzeta imena, po katerim so delali. Od te skušnje dajejo pristnemu potnemu listu prednost.

Leta 1927 sta Kominterni in GPU poslali sedanjega voditelja ameriških komunistov Earla Browderja na Kitajsko. Ne vem, za kaj so za to nalogo izbrali Browderja, mislim pa, da je bil glavni razlog v njegovega ameriškega potnem listu.

To me spominja pogovora, ki sem ga nekoč imel z uradnikom Kominterne. Ta je dajal delo močaku, nigar nesposobnost je bila že dolgo predmet številnih zgodbi v naših krogih.